

fejlődő országok népességére és népesedésére vonatkozóan feldolgozott és ismertetett, érdekes adatait nagy érdeklődéssel hallgatták meg az értekezlet résztvevői, majd DR. KOLTA JÁNOS, az MTA Dunántúli Tudományos Intézetének tudományos osztályvezetője „Metodikai megfontolások és problémák a magyarországi népességföldrajzi kutatómunkában” címmel a folyamatban levő kutatásainál alkalmazott módszert ismertetve mutatott rá, hogy a népességföldrajzi vizsgálatoknál a viszonyszámok sok esetben nem alkalmasak a reális helyzet feltárására, hanem a vizsgálatokat konkrét szám adatok alapján kell elvégezni. Felvetette egyben a nemzetközi együttműködés gondolatát a népességföldrajz elméleti alapkérdéseinek (elsőként nevezéktanának) tisztázása, illetve egységesítése érdekében.

Befejezésül DR. JAN HANZLIK, a Szlovák Tudományos Akadémia Földrajzi Intézetének munkatársa „A népesség fejlődése Szlovákiában az 1869–1961 évek között” cím-

mel adott átfogó képet Szlovákia népesedéséről, a társadalmi-gazdasági helyzettel való összefüggésében.

Minden témakörben élénk és kimerítő vita követte az előadásokat, a kétnapos ülés szak végén pedig DR. KURT WITTHAUER és PROF. DR. EGON WEBER foglalta össze és értékelte a tanácskozások eredményét.

A harmadik napon az értekezlet résztvevői tanulmányút keretében ismerték meg Jenő város fejlődését, a város környékét, a Saale völgyét, részletesen főként a Saalfeld és Rudolstadt környéki iparvidéket, a Saale folyónál épített hatalmas völgyzárógátat, valamint a Hohe Wartet.

A kifogástalanul szervezett tanulságos munkaértekezlet több vitatott kérdés megoldását segítette és nagymértékben járult hozzá a népességföldrajzi munka további fejlődéséhez.

KOLTA JÁNOS DR.

Jelentés az V. Nemzetközi Szpeleológiai és Karsztkongresszusról

A kongresszust 1969. szept. 21–27 között Stuttgartban tartották, a Nemzetközi Szpeleológiai Unió szervezésében. A rendezés operatív munkálatait a nyugatnémet Baden-Württemberg tartomány szpeleológiai szervezete tartotta kezében. A résztvevő országok száma 24 volt, 450 delegátussal; Magyarországot 9 tagú delegáció képviselte. LÁNG SÁNDOR egyet. tanár, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat elnöke és DÉNES GYÖRGY, a Társaság főtitkára a TIT kiküldetésében, egyben a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat delegáltjai is, továbbá KESSLER HUBERT társelnök az MTESz, FODOR ISTVÁN tud. kutató a Dunántúli Tud. Intézet, MAGYARI GÁBOR igazgató (Aggtelek-Jósvafő) az IBUSZ kiküldetésében, végül GÁBOROS MIKLÓS és CSEKŐ ÁRPÁD barlangkutató (Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat) és SZENTHE ISTVÁN geológus. Nevezettek tudományos előadások tartásával, az ülések előadásai után szakmai vitákon és a terepbejárások vitáin igen tevékenyen vettek a részüket. A magyar delegációval kapcsolatban kialakult állásfoglalás, a delegáció tagjainak a hivatalos kirándulásokra való meghívása, a magyar tagoknak az Unió munkabizottságaiba való beválasztása nem utolsó sorban delegációnk igen aktív részvételének, a 11 megtartott és 3 beküldött magyar előadásnak és a több mint 30 hozzászólásnak köszönhető.

A kongresszus közben, ill. után rendezett kisebb-nagyobb helyszíni bemutatások, főleg

a végéhez csatlakozó több napos kirándulások egyrészt a Sváb Alb és a Svájci-Alpok, másrészt a Bajor- és az Osztrák-Alpok mészkővidékeire terjedtek ki. Eszerint LÁNG S. és DÉNES GY. a Tennengebirgében, a Dachstein-masszívumon, a Hohe Tauernben és a Sváb Albben járt, utóbbi területen egész delegációnk ott volt.

A kongresszus szakmai munkája igen érdekes és eredményes, magas színvonalú volt. A plenáris jellegű megnyitó és záró ülések népes létszámával szemben a kisebb méretű szekciók és munkabizottságok végezték az érdemi szakmai munkát, szemben a nagy ülések zömmel organizációs tevékenységével.

A szekciók közül több témakörrel (pl. trópusi karszt) európai és Európán kívüli karsztok, jeges barlangok, gipszes karszt szerepelt a karsztmorfológia és a karszthidrológia, ezen kívül hasonló arányban és mélységben a barlanggenetika, az idegenforgalmi és a technikai dokumentációs szekció is. A genetika tárgykörén belül a korráció, a konkrét- és mésztufaképződéssel foglalkoztak sokat. Nem messze maradt el jelentőségében a Biológiai és az Antropológiai—Települési—Régészeti és a Barlangi mentési Szekció sem. Helyet kapott a barlangi paleontológia és a térképezés-felmérés kérdéscsoportja is. A magyar küldöttség egyik vezetője, KESSLER H. indítványára alakult meg a Gyógyászati-Barlangterápiai Szekció, amely a következő kongresszusig munkabizottságként folytatja majd működését.

A magyar előadások közül nagy érdeklődésre tartott számot LÁNG S.-é a trópusi karsztokról, melyhez számos tengeren túli és nyugat-európai tudós szolt hozzá. A hozzászólók igazolták az előadó bemutatott eredményeit a trópusi karsztosodás relatív nagyobb méreteiről és kiemelték az ellentétet, amely ezekben az eredményekben a francia CORBEL J. professzor eredményeivel szemben fennáll. CORBEL előadását, amely ugyanerről a témáról hangzott el, de ellentétes szemlélettel, a plénum igen élénken bírálta.

A további magyar előadások közül KESSLER H. a hazai barlangi idegenforgalom sokféle tudományos vonatkozásáról számolt be, DÉNES Gy. két előadásában az Észak-borsodi-karszt új hidrológiai kutatáseredményeit, a nagyszerű karszthidrológiai rendszereket mutatta be. Külön említést érdemel a fiatal GÁDOROS M. öt előadása, amelyek főként az új barlangmérés-technikai eljárások bemutatására (táv méréses meteorológiai, vízkémiai, fizikai mérések a barlangokban) irányultak.

Hasonló témájú volt FODOR L., a Dunántúli Tudományos Intézet munkatársának előadása is.

Az előadások között szerepelt az amerikai tanulmányokat folytató BALÁZS DÉNES tagtársunk tanulmánya is.

Az előadások jellege és az eredmények szempontjából — a külföldi előadások alapján elsősorban — a kongresszus *összmunkáját* sok új szabály és törvényszerűség kimutatása jellemzi, főleg számszerű, numerikus munkálatok, telemetrikus mérések, tehát *zömmel analitikus* kutatástevékenység alapján, azonban erősen kiterjeszkedve az eddig kevésbé ismert trópusi területekre, valamint a *magashegységi régiókra* is. A kutatások a hagyományos vizuális és egyszerű manuális munkálatok vagy turisztikai jellegű bejárások és feltárások helyett egyre inkább a fizikai, a kémiai, geológiai, geomorfológiai és biológiai jellegű, határterületeken mozgó kutató-eljárásokra terjeszkednek ki. Az igazi széles körű, minden jelenségre és minden ágazatra támaszkodó karsztiszintézis azért látszik

visszaszorulni még egy-egy *szekció* keretein belül is, mivel az elemző munkálatok sora népesült be vadonatúj kutató módszerekkel és eljárásokkal. Utóbbiak azonban annyira aprólékosak vagy költségesek is, hogy még az egyes érdekelt országok összes karszterületeinek is csak a töredékein sikerült az alkalmazásuk az utolsó (IV.) nemzetközi kongresszus lezárása óta eltelt időben.

A Nemzetközi Szpeleológiai Unió vezérkarának megválasztása az 1969–73. ciklusra ugyancsak a Kongresszus feladata volt, valamint a következő (VI.) Kongresszus helyének kijelölése is. Utóbbiként Csehszlovákia, ill. Olomouc városa került a szavazólista élére. Az Unió elnöke marad GÈZE professzor (Párizs), az európai alelnök PANOS V. (Csehszlovákia), a főtitkár TRIMMEL H. (Ausztria) lett.

A kirándulások közül a Sváb Alb karsztvidékének és barlangjainak bemutatása a magyar delegációra nézve nem gyakorolt oly sok különleges hatást, mert a mi karsztvidékeink és barlangjaink formákban és külön barlangokban, főleg cseppkövekben jóval gazdagabbak.

Annál nagyszerűbb volt az említett alpesi barlang- és karsztvidékek meglátogatása, a nagyszerű karrok, barlangok, jeges barlangok és a gleccservidékek jegesbarlangjai miatt. Itt sok új tapasztalatot szerzett a magyar delegáció, amelynek egyik tagja, SZENTHE I. Schlading felett a Dachstein D-i oldalán újabb barlangot is felfedezett a már ismert 320 után, amelyet „Magyar barlang”-nak neveztem el.

A magyar delegáció szereplése az V. Nemzetközi Szpeleológiai- és Karsztkongresszuson nagyon eredményes és hasznos volt, a sok új barát és pártfogó, valamint cserepartner szerzése révén. Kiadványaink is igen népszerűek voltak a delegációk körében.

Köszönet illeti a Tudományos Ismeretterjesztő Társulatot, mivel két delegátus kiküldetésével sietett hozzájárulni a Kongresszus és a magyar delegáció eredményes működéséhez.

LÁNG SÁNDOR DR.